

Vonsik Gyula:

A TIT HELYE A FELNŐTTOKTATÁSBAN

A közművelődéssel - vagyis a kulturált értékek iskolán-kivüli közreadásával, annak módszertanával és a közreadási folyamat kutatásával - fő vagy melléktevékenységként az állami intézmények és a társadalmi szervezetek /tömegszervezetek és tömegmozgalmak/ egész sora foglalkozik. A közművelődés sajátos szervezete a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, amely 1841-ben alakult és azóta végzi feladatát.

A TIT a kulturális terület művelődési részének iskolán-kivüli faktorában, a közművelődésben és ezen belül is a kulturális értékek egyik fajtáját, a tudományt fő tevékenységként közvetítő társadalmi szervezetek sorában helyezkedik el. Sajátossága, hogy míg a közművelődés állami intézményei és a közművelődési tevékenységet is folytató társadalmi szervezetek az esetek többségében a különböző kulturális értékek közreadásával, annak módszertanával és a közreadási folyamat kutatásával általában külön-külön foglalkoznak, addig a Társulat a tudományok valamennyiének legszélesebb tömegek közötti szervezett és tervezett közreadásával és a közreadás módszertanának kutatásával foglalkozik.

A TIT a tudományos ismeretek terjesztését társadalmi hivatásként vállaló értelmiségiek szervezete, olyan sajátos közművelődési intézmény, amely tevékenységében egyesíti a

tudományos ismeretterjesztés előkészítését, megvalósítását és e bonyolult folyamatok elemzését, sőt tudományos kutatását is. A Társulat kiválasztja és befogadásra alkalmassá teszi a tudományos ismereteket - kialakítja és alkalmazza a tudományok terjesztésének formáit, módszereit és eszközeit - fejleszti tagsága ismeretterjesztői felkészültségét. A Társulat mozgalmi szerepet is betöltő értelmiségi szervezet; feladatai ellátásához korántsem elegendő saját tagsága, hanem szervezetei és tagjai révén arra törekszik, hogy az értelmiség minél nagyobb részének életszükségletévé, önként vállalt hivatásává tegye a tudományok terjesztését, népünk műveltségének gyarapítását.

Éppen ebből az alapvető feladatából kiindulva lehet meghatározni a Társulat viszonyát mind a közreadási területhez tartozó közoktatáshoz, mind pedig a közművelődés tudományos ismereteket terjesztő, valamint az ebbe a kategóriába nem sorolható ismeretek közvetítését végző állami intézményekhez, társadalmi szervezetekhez. A Társulat tevékenysége minden más közművelődési vagy közművelődési feladatokat is ellátó intézményhez képest, szorosabban összefügg a közoktatással. Nemcsak azért, mert a Társulat munkája a közoktatás nyújtotta tudásra épül, hanem főleg azért, mert a társulati tevékenység és a közoktatás tartalmi anyaga, funkciója lényegében megegyezik. Mindkettő - nevelési feladatot is betöltve - tudományos ismereteket terjeszt.

Különbség főként a befogadók életkorában, előképzett-

ségében, életkori sajátosságaiban és művelődési feltételeiben, továbbá a tevékenység formáiban, módszereiben és eszközeiben nyilvánul meg. Működését a közoktatás elsődlegesen az iskoláskorúak, a Társulat pedig a felnőttkorúak körében fejti ki. A közoktatás alanyainak fő elfoglaltsága a tanulás, a Társulat által végzett felnőttoktatás résztvevői viszont munkavégzés mellett tanulnak. Nyilvánvaló, hogy ezek konzekvenciái másként jelentkeznek a közoktatásban és másként a Társulat tevékenységében.

A Társulat túlnyomórészt korszerű tudást biztosító jelleggel - tömegméretekben, csaknem valamennyi tudományágra kiterjedően és a befogadók különböző előképzettségű, műveltségű és foglalkozású rétegei szerint differenciáltan - hiánypótló, tudást szintentartó és továbbfejlesztő tudományos ismereteket terjeszt.

A Társulat tevékenysége - a közoktatás mellett és azt kiegészítve - széles fronton emeli a tömegek tudását, alapokat nyújt a korszerű szakmai tudás elsajátításához, és ezzel elősegíti a tudományos ismeretterjesztést végző egyéb közművelődési intézmények, társadalmi szervezetek munkája iránti érdeklődés növekedését, rendezvényeinek látogatottságát. Természetesen ez fordítva is érvényes: a különböző ismeretek terjesztését végző egyéb intézmények és társadalmi szervezetek tevékenysége is hozzájárul a Társulat befogadói bázisának szélesítéséhez.

A Társulat helye a tudományos ismeretterjesztésben

Részfeladatként s csak egyes tudományágak eredményeire korlátozva és rendszerint egymástól eltérő céllal az állami intézmények, a társadalmi szervezetek egész sora terjeszt tudományos ismereteket. Egyedüli jellemzőként azonban csak a TIT-ről mondható el, hogy alapvető hivatása - valamennyi tudományág ismeretanyagára, külön-külön vagy együttesen elért eredményeire támaszkodva - a legszélesebb tömegek között a tudományok terjesztése. Ennek hangsúlyozása nem jelenti a Társulatnak valamiféle tulbecsülését, hivatásának felnagyítását, hanem csak arra a valóságos helyzetre utal, amelyet a tudományos ismeretterjesztésben érvényesülő munkamegosztás alakított ki.

A tudományos ismeretek terjesztésében a Társulat - más állami intézményekhez, társadalmi szervezetekhez képest - a befogadókat tekintve is eltérő helyet tölt be. A közoktatás pl. a maga tartalmi és formai zártsága miatt - még ha sikerülne is teljes mértékben beiskolázni az idősebb korosztályok arra rászoruló rétegeit - tevékenységét csak a felnőttek viszonylag szűk körére tudja kiterjeszteni. A MTESz vagy a tudományos társaságok ismeretterjesztő munkája pedig - hogy újabb példát említsünk - nagyjából értelmiségiek felsőfokú szakmai továbbképzésére terjed ki.

A dolgozók széles rétegeire ható különböző tömegszervezetek, ill. mozgalmak ilyen irányú közreműködése viszont -

annak ellenére, hogy tartalmában tudományos ugyan - beállítottasága /célja, funkciója, közlési formái és eszközei/ miatt nem mindig tekinthető szorosan vett tudományos ismeretterjesztésnek.

A tudományos ismeretterjesztésben a TIT foglalja el azt a helyet, amely lehetővé teszi más /állami intézmények és társadalmi szervezetek segítségével/ a tudományok legváltozatosabb ismeretanyagának, eredményeinek eljuttatását társadalmunk minden - főként nem értelmiségi foglalkozású rétegeihez.

Mind ebből következik, hogy a Társulat munkájához elengedhetetlenül hozzátartozik a felnőttoktatás általános elméleti és módszertani kérdéseinek /szociológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, didaktikai stb. szempontból megalapozott/ művelése, továbbá a tudományos ismeretterjesztők felkészítése az iskolán kívüli felnőttoktatás sajátos követelményeire. A Társulat tehát a felnőttoktatás - nevelés módszertani műhelye is.

A Társulat más szervezetekkel és intézményekkel való együttműködése a felnőttoktatásban

Az általános és középiskolai végzettség megszervezését biztosító esti és levelező oktatás, mint az iskolarendszerű oktatás része, a Művelődésügyi Minisztérium irányítása alatt történik. A TIT itt is közreműködik a felkészülést segítő előadásaival - konzultációival. A tapasztalatok azt mutatják,

hogy az ilyen céllal szervezett akadémiák és szabadegyetemek jól egészítik ki az iskolarendszerű foglalkozásokat, illetve jól segítik az egyéni tanulást.

A dolgozók szakmai továbbképzésének megoldása a szakminisztériumok feladata, amelyet a Munkaügyi Minisztérium koordinál. A dolgozók szakmai továbbképzésében a Társulat ugyan tud közreműködni, hogy az általános ismereti alapot segít kiépíteni, ami az iparban, a mezőgazdaságban, a kereskedelemben és a közlekedésben egyaránt szükséges a korszerű technikai eszközök és technológiai eljárások elsajátításához, alkalmazásához. A TIT közreműködhet a jelentkező módszertani, pedagógiai-pszichológiai stb. feladatok megoldásában. A szakminisztériumokon mulik, hogy a felügyeletük, illetve irányításuk alá tartozó üzemek, vállalatok, intézmények mennyire építenek a Társulat munkájára.

Az ideológiai-politikai oktatás mint mozgalmi feladat a párt, szakszervezet és a KISZ tevékenységében kap helyet. Ennek az oktató-felnőttképző tevékenységének a koordinálását közvetlenül a párt végzi el. Az együttműködés itt is lehetséges és szükséges, mivel a marxista tárgyak jobb megértéséhez szükséges ismeretek - természettudományok, matematika stb - valamint a felnőttoktatás pedagógiai és pszichológiai aspektusainak kimunkálása egyaránt kiváltja az együttműködés lehetőségét.

II.

A TIT FELADATA A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTÉSBEN

A tudományok eredményei nem képezhetik közvetlenül az ismeretterjesztés tartalmát. A Társulat szaktudományi választmányai, illetve vezetőségei közreműködésével - a párt művelődéspolitikai irányelvei, a szocialista építés országos és helyi szükségletei stb. szem előtt tartásával - válogatja és formálja terjesztésre alkalmassá azokat.

A TIT egyrészt általános műveltséget pótló, másrészt általános műveltséget megalapozó, szintentartó és fejlesztő tudományos ismereteket terjeszt. E célból önállóan különféle ismeretterjesztő programokat /előadásokat, előadássorozatokot, nyelvtanfolyamokat, ismeretterjesztő akadémiákat, szakcsoportokat, szabadegyetemeket, nyári egyetemeket, bemutatókat, országjáró turákat stb./ szervez; részt vesz más kulturális és közművelődési intézményekkel, továbbá közművelődési "szolgáltatásokra" igényt tartó üzemekkel, vállalatokkal, intézményekkel közösen szervezett ismeretterjesztő programok megvalósításában; népszerű és magasszintű tudományos folyóiratokat, kiadványokat jelentet meg.

A tudományos ismeretterjesztés akkor hatékony és tölti be sajátos funkcióját, ha számol a terjesztésre kerülő tudományos ismeretanyaggal, a befogadó rétegek munká-, ill. életkörülményeivel és műveltségi szintjével, szabadidejével,

stb. Ezt a követelményt a Társulat felismerte és gyakorlati érvényesítéséhez már hozzáfogott.

A Társulat egyre inkább leküzdi azt a szemléletet, mely a tudományos ismeretterjesztést főleg csak az ismeretterjesztők oldaláról /összetétel, - politikai, szalmái és felnöttoktatási felkészültség, - aktivitás stb./ vizsgálja. Felismerte, hogy a tudományos ismeretterjesztés valóban hatékony, eredményes nem lehet a befogadók szükségleteinek, élet- és munkakörülményeinek, továbbá előképzettségének tudatos számításba vétele nélkül.

A befogadó rétegek szempontjából - anélkül, hogy háttérbe szorítaná az egyéb rétegek közötti tevékenységét - a Társulat kiemelten igyekszik foglalkozni az üzemi munkások, a fizikai munkát végző falusi dolgozók, továbbá az ifjúság tudásgyarapításával, általános műveltségének fejlesztésével. Erre - többek között - természetes keretet nyújtanak a szocialista brigádok és általában a kis dolgozói kollektívák művelődési programjai, a megszervezés stádiumában lévő szakmunkás-továbbképzés stb.

A társulati tevékenység formarendszerében az élőszónak van a legnagyobb tere. Ez - növekvő, de még korántsem a kivételes mértékben - kiegészül a korszerű technika nyújtotta /itt nem eszközként értelmezett/ auditív és vizuális formával. /Hanglemez, magnó, diafilm, ismeretterjesztő és játékfilm stb./

A Társulat tudományos ismeretterjesztő munkájában olyan módszereket alkalmaz, és olyanok megismerésére törekszik, melyek a művelődni akarók viszonylag kis csoportjaira épülnek és élnek a közösségek művelődést motiváló hatásaival - a szövevényes prelegálás és a vele együttjáró passzív ismeretbefogadás helyett a tudományos ismeretek aktív elsajátítására készítetnek /viták, eszmecserék, interjúk stb./ - valóságfeltáró, problémacentrikus gondolkodásra ösztönöznek stb.

A TIT folyóiratok a tudományos ismeretterjesztés írásos formája is, a társulati tevékenység formarendszerének fontos alkotórésze. A Társulat most azon munkálkodik, hogy megteremtse a szóbeli, az auditív és vizuális, valamint az írásos ismeretterjesztési formák összehangolásának és együttes érvényesülésének előfeltételeit.

A Társulat a tudományos ismeretterjesztés módszertanát két vonatkozásban műveli: egyrészt mint szakmódszertant, /szorosan kapcsolódva egy-egy tudományág terjesztésére kerülő ismeretanyagához/, másrészt mint általános módszertant, mely a tudományos ismeretterjesztés keretében folyó szakmódszertani tapasztalatokat, eredményeket általánosítja.

A Társulat - mind intézményhálózata, mind demonstrációja, eszközállománya stb. bővítésével - komoly erőfeszítéseket tesz eszközrendszerének fejlesztésére. Ennek feltételei /tárgyi-személyi/ az elmúlt években nem álltak arányban a korszerű követelményekkel.

A Társulat szerepe a tudományos ismeretterjesztés gyakorlati megvalósításában

A Társulat tudományos ismeretterjesztést előkészítő munkája a tudományos ismeretek terjesztésének gyakorlati megvalósítását szolgálja. A tudományos ismeretterjesztői tevékenység gyakorlati megvalósítása a feladatok egész sorát rója /kezdeményezésben, más intézményekkel, szervezetekkel való kapcsolattartásban, szervezésben és propagandában, a társulati tagok aktivizálásában stb./ a Társulatra.

A Társulat által végzett tudományos ismeretterjesztés a kezdeményezés és a lebonyolítás szempontjából három csoportba sorolható akciók révén ölt testet. Ezeket az akciókat vagy a Társulat önmaga, vagy más intézményekkel közösen vagy a megrendelő intézmény - igénybe véve a Társulatot - kezdeményezi és szervezi.

A tudományos ismeretterjesztés gyakorlati megvalósításának formái - konkrét tartalmuknak megfelelően - igen változatosak. A mindhárom csoportba tartozó akciók formái között egyaránt megtalálhatók a szabadegyetemek, - a tanfolyamok, - az előadásorozatok vagy egyes előadások, - a különféle ankétok, - muzeum-és kiállításlátogatások, tanulmányi kirántulások és helytörténeti séták stb.

1./ A Társulat önálló kezdeményezésű tudományos ismeretterjesztői akcióinak a fentiekén kívüli sajátos formái pl. a nyelviskolák, - a szak- és baráti körök, - a stúdiók,

a bemutatótermek és csillagdák programjai, - a nyári egyetemek, - az irodalmi és művészeti matinék, - a szerzői estek stb.

2./A más intézményekkel közös kezdeményezésű és szervezésű tudományos ismeretterjesztő akciók sajátos formái közé tartoznak pl. a tudományos vándorgyűlések, a tudományos napok és hetek, a TIT-IBUSz országjárás, KRESZ-tanfolyamok stb.

3./Szervezési szempontból a megrendelő intézmények által kezdeményezett és szervezett tudományos ismeretterjesztő akciók sajátos formái többek között az akadémiák, melyek különböző tematikával működnek, és valamely szociális vagy foglalkozás szerinti réteghez szólnak.

A vezető testületek és az apparátus

A tagok tudományos ismeretterjesztésben való közreműködését, a függetlenített apparátus munkáját és a tudományos ismeretterjesztés előkészítését, illetve gyakorlati megvalósítását - igazodva a területi elvre épülő pártirányításhoz és ellenőrzéshez - a Társulat területi vezető testületei /országos, megyei, járási és városi elnökségei/ irányítják. /A területi és szakmai tevékenység társadalmi irányításában, országos, megyei, járási-városi szinten több mint 4000-en vesznek részt./ A Társulatnak országosan kiépített apparátusa van. Az érdemi munkát vég-

zõ közel 300 apparátusi dolgozó fele tiszteletdíjas.

III.

A TÁRSULAT ÉS TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐBB JELLEMZŐI

A Társulat a tömegek művelődését segíteni akaró értelmiségiek önkéntes szervezete, amely alulról felfelé demokratikusan választott elnökségek irányítása alatt működik. A Társulat tevékenysége kiterjed az egész ország területére. A területileg szervezett 20 ezer előadó 24 tudomány területén /filozófia, hadtudomány, irodalom, magyar nyelv, jog, közgazdaságtan, művészet, nemzetközi politika, pedagógia, pszichológia, történelem, demográfia, szociológia, biológia, csillagászat-ürkutató, orvostudomány, fizika, matematika, földtudomány, kémia, agrártudomány, műszaki tudomány, idegennyelv/ tevékenykedik.

1972-ben a Társulat 108 662 előadást tartott, amelyet 4 569 852-en hallgattak meg. Az ország egész területén átlagosan naponta változatos formákban 700 ismeretterjesztő rendezvénye volt a Társulatnak az elmúlt évben. Az ismeretterjesztés egészén belül fejlődési ütemével kiemelkednek a tanfolyamok, tudományos baráti körök, bemutatókkal egybekötött formák.

Az ismeretterjesztő tevékenységek főbb formái:

1./ Egyes előadás: a szóbeli ismeretterjesztés legegyszerűbb formája az a különböző módszereket felhasználó szóbeli

közlés, amely egyetlen témát teljességében világít meg. /Elsősorban érdeklődésfelkeltő, illetve tájékoztató funkciója./ Az összes előadások 10 %-a hangzik el ebben a formában.

2./ Előadás-sorozat: rendszeres és folyamatos ismeretközlés egymásra épülő témakörök anyagából, lehetőség szerint állandó hallgatóság előtt. Lehetőséget ad egyetlen tudománnyal való mélyebb foglalkozásra. Háromféle: logikai, kronológiai és komplex rendező elv alapján épülnek fel. Az egyes előadásokat a sorozaton belül ez a koncepció fogja össze, így maga a sorozat hatásában több az egyes előadások összegénél. Külön ki lehet emelni a komplex előadás-sorozatokat, az előadás-sorozat speciális fajtája, amely lehetőséget ad egy problémakör megvilágítására több tudományág szemszögéből. Összetételét tekintve vagy homogén vagy heterogén. Az előadások témáját a megrendelők koncepciója, ill. a hallgatóság érdeklődési csomópontjai határozzák meg. Ebben a formában az előadások 33 %-a hangzik el.

3./ Akadémia: olyan előadás-sorozat, amelynek jellegét a befogadó réteg határozza meg. Ennek alapján megkülönböztünk: munkás-, tsz-, ifjúsági nő-, szülők- stb. akadémiát /akadémiáját/. Az akadémia több évig tart, évente legalább 8, egymásra épülő előadásból áll, állandó hallgatóság részvételével.

Munkás- és tsz- /mezőgazdasági/ akadémia: többnyire munkahelyi keretek között folyik. Alapvető feladata az általános és szakmai műveltség megalapozása, fejlesztése, korszerűsítése, részben a szakmai műveltséghez kapcsolódó alapvető társadalom-és természettudományi ismeretek segítségével, részben speciális szakismeretek átadásával. Ez különböző szinten folyhat.

Ifjúsági akadémia: általában nem szakmai jellegű, a fiatalság egyes rétegeinek /diákság, munkás-, parasztfiatalok/ sajátos problémáival foglalkozik. Az összes ismeretterjesztő előadás 35 %-a hangzik el ebben a formában.

4./ Szabadegyetem: a szóbeli ismeretközlés legmagasabb, egyetemi szintű formája. Olyan speciális előadás-sorozat, mely egy-egy tudományág, vagy művészeti ág magasszintű megismerését teszi lehetővé. Az előadások szoros összefüggésben, általában az adott tudományág logikája vagy kronológiai rend szerint követik egymást. Ebben a viszonylag magas forma rendszerezett ismeretanyagot, középiskolai műveltséget tételez fel. 1972-ben 279 tagozaton több mint 26 ezren tanultak, az összes előadás 10 %-a hangzott el itt.

5./ Nyári egyetem: a felsőfoku továbbképzés bel- és külföldi hallgatók számára. A nyári egyetemeken rendszerint a meghirdetett téma legnevesebb szakemberei tartanak előadást szakmájuk legfrissebb eredményeiről. Módszerei közé tar-

tozik a konzultáció és a szekciókban folytatott vita is. A nyári egyetemek funkciói között szerepel a témába illő gyakorlati oktatás is /pl. magyar nyelvoktatás külföldiek részére/. A szakmai programot számos kulturális, idegenforgalmi stb. esemény egészíti ki. Évente a szociális országból mintegy 1200-1500, tőkés országokból 600-800 hallgató érkezik nyári egyetemeinkre. A magyar résztvevők száma is meghaladja a 600-at.

- 6./ Szakkör: azonos érdeklődésű emberek önművelő, ismeretbővítő és készséggyakorló tartós közössége. Olyan ismeretterjesztő közösségi forma, amelyet többnyire a művelődni szándékozó emberek igénye hív létre. Maximálisan érvényesül benne az aktivitás.
- 7./ Baráti kör: olyan speciális ismeretterjesztő forma, amely gyakran az iskolai oktatás kiegészítőjeként, ill. differenciáltabbá tétele érdekében működik /pl. Kis Matematikusok Baráti Köre stb./. Minden esetben egy tudományhoz kötődik. Segédanyagaiban és módszereiben központilag irányított. Közel áll a szakköri tevékenységhez, de egy részüknél nincs gyakorlati foglalkozás /pl. Ország-Világjáró Baráti Kör, Növénykedvelő Baráti Kör/. Legelterjedtebb a Matematikus, Csillagász, Fizikus, Történész, Kémikus, Biológus Baráti Kör. A Matematikus Baráti Körnek közel 10 ezer, a Csillagásznak közel 6 ezer tagja van.

- 8./ Tanfolyam: ez a forma áll legközelebb az iskolarendszerű oktatáshoz. Meghatározott képzési feladatok érdekében a gyakorlás módszere dominál benne, de nem kizárólag erre épül. Szerepet kap a tudás ellenőrzése is. Komplex ismeretterjesztő forma. Az utóbbi években szinte ugrásszerűen növekedett a speciális tanfolyamok száma. A mennyiségi növekedés 1968-72 között közel 100 %-os. Fajtái: idegennyelvi, készségfejlesztő /pl. gyorsolvasó/, országjárás-vezetői, egyetemi felvételre előkészítő stb. és a közhasznu /titkárnőképző, programozó stb./ tanfolyam. Az utóbbi évben több mint 28 ezer foglalkozási óra jelezte az itt folyó tevékenységet.
- 9./ Természettudományos bemutató: valamely természeti mikro-, vagy makrojelenség eszköz segítségével történő bemutatása, szóbeli magyarázat kíséretében /pl. távcsöves, mikroszkopos bemutató/. A megfigyelés mindig irányított. Az elmúlt évben az ország egész területén 694 bemutató volt, amin 48 446 fő vett részt. Az érdeklődés mértékét mutatja, hogy a bemutatók jelenlegi lehetőségei szinte 100 %-osan kihasználtak.
- 10./ Kísérleti foglalkozás: valamely természettudományos jelenség közvetlen kísérlet segítségével történő elemző bemutatása laboratóriumi keretek között. Az élő és élettelen természet felépítésének, mozgástörvényeinek közvetlen ismertetésre szolgáló önálló formája. Az irányított megfigyelést szóbeli magyarázat egészíti ki.

11./ Országjárás: tájak, objektumok, közvetlen és irányított bemutatásával összekapcsolt, részletesen kidolgozott program alapján lebonyolított csoportos tura, amely egy vagy több napot vehet igénybe. Alaklmazható önálló formaként és nagyobb ismeretterjesztő folyamatok szemléltető részeként is. Az ismeretterjesztés oldott formája, szórakoztató és ismeretközlő elemeket egyaránt tartalmaz. Az IBUSZ-szal közösen szervezett, ismeretterjesztéssel egybekötött országjáró turák vezetési napjainak száma az elmúlt évben 8200 volt, amin 187 255 fő vett részt.

12./ Idegen nyelvek oktatását három szinten - kezdő, haladó és felsőfokon - széleskörben végzi a Társulat. 1972-ben 16 nyelvet, 2223 kurzuson, közel 40 000 ember részére tanította a Társulat.

A. Társulat szakfolyóiratai:

BUVÁR /biológiai/ kéthavonként jelenik meg	14 000 példányban
EGÉSZSÉG kéthavonként jelenik meg	15 000 példányban
ÉLET ÉS TUDOMÁNY hetenként jelenik meg	153 000 példányban
FÖLD ÉS ÉG /földrajz, csillagászat/ kéthavonként jelenik meg	15 000 példányban
TERMÉSZET VILÁGA havonként jelenik meg	16 500 példányban
VALÓSÁG /társadalomtudományi/ havonként jelenik meg	16 000 példányban.

Belső kiadványai:

TIT KÖZLÖNYÖK /egy-egy tudományterülethez kapcsolódó, elő-
adókat segítő kiadvány/

MŰHELY /módszertan/ negyedévenként

TÁRSULATI TÁJÉKOZTATÓ /negyedévenként/.

Fontosabb szervezetei, intézményei:

TERÜLETI SZERVEZETEI

Minden megyében, járásban és városban vannak: azokat az elnökségek vezetik. Kisebb területi egységek az üzemi, intézményi és körzeti /községi/ TIT szervezetek.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI STUDIO

/Budapest, XI., Bocskay u. 37./

URÁNIA BEMUTATÓ CSILLAGVIZSGÁLÓ

/Budapest, I., Sánc u. 3/b./

JÓZSEF ATTILA SZABADEGYETEM

/Budapest, VIII., Muzeum u. 7./

NYELVSKOLA /idegennyelvek/

/Budapest, VIII., Muzeum u. 7./

NYÁRI EGYETEMEI:

- 1./ SOPRONI TERMÉSZETVÉDELMI NYÁRI EGYETEM
- 2./ BORSODI SZŐLÉSZETI, BORÁSZATI NYÁRI EGYETEM /Miskolc/
- 3./ VESZPRÉMI BALATONI NYÁRI EGYETEM
- 4./ SZEGEDI PEDAGÓGIAI NYÁRI EGYETEM
- 5./ SZEGEDI MŰVELŐDÉSELMÉLETI NYÁRI EGYETEM

- 6./ FUNAKANYAR MŰVÉSZETI NYÁRI EGYETEM /Esztergom/
- 7./ PÉCSI NÉPEK BARÁTSÁGA NYÁRI EGYETEM /két tagozattal/
- 8./ DEBRECENI MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM NYÁRI EGYETEM
- 9./ KESZTHELYI GEORGIKON NYÁRI EGYETEM /Mezőgazdaság/
- 10./ GYULAI ESZPERANTÓ NYÁRI EGYETEM
- 11./ SAVARIA URBANISZTIKAI NYÁRI EGYETEM /Szombathely/
- 12./ EGRI MŰEMLÉKVÉDELMI NYÁRI EGYETEM
- 13./ BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGI NYÁRI EGYETEM
- 14./ SALGÓTARJÁNI IFJUSÁGKUTATÁSI NYÁRI EGYETEM
- 15./ KECSKEMÉTI ÓVODAPEDAGÓGIAI NYÁRI EGYETEM

Néhány következtetés:

A tudományos ismeretterjesztés mint sajátos felnőttoktatás az utóbbi években a tudományos megismerés tárgyát is képezi. Részletes eredményekről még korai volna beszámolni, de néhány változást jelző tendenciát már most is fel lehet vázolni.

A tartalommal kapcsolatos igények változása a következőkkel jellemezhető leginkább:

A társadalmi hatások eredményeként - elsősorban a termelésben jelentkező intenzív fejlesztés hatására - az ipari és mezőgazdasági üzemekben az ismeretterjesztéssel szemben támasztott igények egyre inkább eltolódtak a szakmai tudás fejlesztésének irányába. A gyors eredmények érdekében az alkalmazott tudományok terjesztését nem előzte meg, vagy nem kísérte kellő mértékben az alapokat nyújtó természettudomá-

nyos előadások száma amely évente 1-2 %-kal növekedett eddig, a természettudományos előadásoké 2-4 %-os.

Ezen az általánosan jelentkező tendencián belül lényeges eltérések mutatkoznak elsősorban az ifjúságnál, de lényeges a különbség az ipari és mezőgazdasági dolgozók között is. Az ifjúságnál gyorsabb volt a változás, mint a felnőtteknél, a munkásoknál ismét gyorsabb, mint a mezőgazdasági dolgozóknál.

További változást jelent, hogy az igények a tudományok általános kérdéseitől az aktuális-új kutatási eredmények megismerése felé tolódtak el. Pl. biológiában a humán genetika, összehasonlító fiziológia; fizikában az atomfizika, sugárzó anyagok használata, lézer stb.; kémiában a műanyagok, kemizálás; műszaki tudományok területén az automatizálás, híradástechnika, ügyvitelgépésítés, biztonságtechnika; a társadalomtudományok területén olyan témák, mint valláskritika, különböző törvények magyarázata, gazdaságirányítás új rendszere, zeneesztétika, munkalélektan, emberi kapcsolatok pszichológiája, nemzetközi gazdasági kérdések, hadtudományban a különböző országok fegyveres erejéről szóló előadások stb.

A módszerek tekintetében általános tapasztalat, hogy minél távolabb esik az ismeretterjesztés tartalmi felosztás és a közreadás formája szempontjából a hagyományos oktatást jellemző rendszertől és formától, annál inkább vonzó a felnőttek számára. Ezen belül is külön hangsúlyozni kell azt,

hogy legvonzóbbak és leghatékonyabbak azok az ismeretátadási módok, ahol a kiindulási alap valamilyen gyakorlati tevékenységhez kapcsolódik, vagyis nem a tudomány valamilyen elvont tételéből indul ki.

A természettudományi stúdiók, az audio-vizuális rendszerek, a jelenségbemutató eszközök stb. használata egyre hatékonyabb módnak bizonyult. A filmen, diapozitiven és magnószalagon rögzített szemléltetés szintén jól egészíti ki elsősorban az előadásokat. Mégis a hatékonyságot elsősorban a problémára, az egyénre jobban épített, az aktív részvételt kiváltó módszerek biztosítják.